

FRANCISCI PATRICII
PANARCHIAS
LIBER TERTIUS
AN PLURA UNO, PRINCIPIA ESSE QUEANT.

Questioni huic occasionem veterum dedere multi. Nam præter materialia rerum principia, Chaos, Homœomerias, Atomos, ignes, aquas, aeres, infinita, materias informes, plura efficiencia principia, eaque varia posuerunt. Thales Deum, Pythagoras unum et duitatem. Parmenides unum, et ens. Empedocles, sphærum, Litem, Amicitiam. Democritus Mentem, et mundi animam. Anaxagoras Mentem. Stoici spiritum. Ignem Deum, et distinxisse videntur; et videri possunt non distinxisse. His fatum adiunxere, Epicurus casum addidit; quem Aristoteles non omnino respuit, sed priora alia, eaque multa posuit principia. Inferiorum horum præter materiam primam, formam, et privationem. Et tertium naturam. Quam quidem, non satis claro explicatu, universalem videtur deffinisse, Principium motus, et quietis, cœlestibus, et elementalibus communem; quam tamen dum explicat, ad particulares mistorum materiam, et formam videtur restrinxisse. His casum quoque adiungit. Supra has naturas, (nam universalem illam, nullibi vel ipse, vel sui declararunt) cœlestem motum efficiens principium generationum, et corruptionum inferiorum omnium esse statuit. Quem etiam, vitam eorum esse asseverat. Motuum vero cœlestium variorum, varia incorporea principia esse docet, tot scilicet numero, quot cœlorum sunt orbis. Quot autem ii sint, Astrologis relinquens inquirendum; ipse determinare non est ausus. Motores autem hosce orbium, αρχας principia quoque nominavit. Horum principem esse ait, eum qui primum movet orbem, primumque ideo appellavit motorem, quem et Deum, et intellectum nominat. Et quamvis hunc et primum, et supremum dicat esse principium; attamen alibi non sibi constans, supra extimam, uti diximus lationem, alia esse statuit, quæ tamen non nominat, vitam viventia beatam.

Θθεν και τοῖς ἄλλοις ἐξηρηται τοῖς μὲν ακριβεσερον, τοῖς δ'αμαυρότερον, τοτε εἶκαι, και τό ζῆν.

“Unde etiam aliis dependet, aliis clarius, aliis obscurius, ipsum esse, et ipsum vivere.”

Si ab his dependet, aliorum et esse, et vivere, cui dubium, hæc aliorum entium, et viventium esse principia. At de his non uti de uno, sed uti de pluribus toto eo loco est locutus. Itaque ex Aristotelis sententia prima principia, et plura sunt, et æqualia. Omnibus enim cadem tribuit attributa, in his verbis:

Διὸπερ οὐτ'ἐν τόπω τάκεῖ πέφυκεν, οὔτε χρονος αὐτὰ ποιεῖ γηράσκειν, οὐτ'εσὶν οὐδενός οὐδεμια μεταβολή, των ὑπὲρ τὴν ἐξωτάτω τεταγμένων φοράν, ἀλλ'ἀναλλόιωτα και ἀπαθῆ τὴν ἀρίσιν εχοντα ζωήν, και τὴν ἀνταρκες ἀτην διατελεῖ τὸν ἅπαν τα αἰῶνα.

“Quamobrem, neque in loco ea quæ ibi nata sunt, neque tempus ea facit senescere. Neque est ullius ulla mutatio eorum, quæ supra extimam ordinata sunt lationem; sed inalterata, et impassibilia optimam habentia vitam, et sufficientissimam degunt tota sempiternitate.”

Si ergo omnia quæ ibi sunt, æque, nec in loco sunt, nec senescunt, nec mutantur mutatio ne ulla, et sunt ordinata, et non alterantur, nec patiuntur, et vitam æque degunt optimam, et sufficientissimam, et tota æternitate omnia, quis non videt omnia esse æqualia? Quibus etiam annectit: αναγκαῖον εἶναι πᾶν τὸ πρωτον, και ἀκρότατον.

“Necessarium esse, omne primum, etiam supremum.” Omnia ergo hæc, et prima sunt; et suprema, et plura sunt, et non unum, et causæ aliis tum essendi, tum vivendi. Ergo et primo motori causæ sunt, et essendi, et vivendi. Ergo primus motor non est primum principium. Sed Aristoteli erat Deus. Ergo Deus eius sententia, nec principium est, nec primum, et est factus, et ab aliis pendet eius et essentia, et vita. Ergo primum cœlum a primo motore non movetur; motus enim vel vita est, vel vitæ effectus. Et primum cœlum ab illis primis factum est, et cœli reliqui omnes, et eorum motus, et substantiæ illorum motrices, et